

Protireformacija in barok

Protireformacija

Gre za cerkveno-politično smer v zahodni Evropi v 16. In 17. st. Pojavi se kot reakcija na dogajanje v času reformacije. Proti krivovercem deluje inkvizicija, ki je nastopala proti naprednemu duhu humanizma in renesanse.

Protireformacija na Slovenskem

Tudi pri nas so se zavzemali za obnovo srednjeveškega družbenega sistema, za to da bi cerkev pridobila nazaj avtoriteto in absolutno oblast. Pri nas so pri obnovi cerkev pomagali jezuiti.

Leta 1600 so pri nas začele delovati verske komisije, ki jih je vodil Ljubljanski škof **Tomaž Hren**.

Rušili so protestantske molilnice, razkopavali so protestantska kopališča in sežigali protestantske knjige (Biblijo so pustili pri miru), preganjali so protestante.

Glavni predstavnik iz tega obdobja je bil jezuit Tomaž Hren, ki je napisal Evangelij inu listuve. Jezuiti so sprva podprli ideo o tem, da bi pouk pridige in deklamacije ob cerkvenih slovesnostih potekali v slovenščini. Vendar so kasneje vse te ideje opustili in škofom, med katerimi je bil tudi Tomaž Hren, onemogočil ustanovitev Ljubljanske tiskarne v kateri bi tiskali v kateri bi tiskali v Slovenskem jeziku.

Barok

Značilnosti:

- Književno obdobje, ki je sledilo renesansi
- Izraz izhaja iz portugalske besede "barocco"
- Pomeni izkrivljeno, pretirano, popačeno oz. nepravilen, kriv biser
- V širšem pomenu označuje izraz barok stilno usmerjenost 17. in 18. stoletja v umetnosti- likovni, glasbeni in književni umetnosti
- Pojavi se težnja po krašenju, ustvarjanju iluzije → preobloženost, izumetničenost, gostobesednost
- Izumetničenost
- Preobremenjenost
- Celo popačenost
- Pretiravanje
- Kontrast
- Razkošje
- Barvitost

Slogovne Značilnosti:

- Metafore (zapletene, drzne)
- Izrazi in besedne zveze, ki jih v vsakdanjem govoru ne uporabljamo
- Večstavčne povedi
- Latinski citati
- Eksampli (zglede, primera, ponazoritev moralnega nauka s kratko zgodbo, pripovedjo o človeškem obnašanju s pozitivnim ali negativnim zgledom)

Kulturnozgodovinske Značilnosti:

- Leta 1678 začne v Ljubljani delovati Mayrjeva tiskarna
- Po italijanskih vzorih oblikujejo Academie operosorum (Akademija delovnih)
- Leta 1701 ustanovijo Academie philharmonicorum (predhodnica Slovenske filharmonije).

Literarne zvrsti:

- Temeljna literarna zvrst je bila PRIDIGA
- Gre za polliterarno zvrst, ki je doživela vrhunec z Janezom Svetokriškim
- Ta je namreč z zbirko pridig SVETI PRIROČNIK (1691-1707) dosegel evropski vrh.
- Pojavile so se tudi t.i. VERSKE IGRE (Škofjeloški pasion-oče Romuald)
- potepuški romani
- Pasijoni

Barok na slovenskem

- V 16. stol. (doba protireformacije) prihaja do ponovne katolizacije slovenskih dežel
- Do l. 1672 je bilo obdobje mrtvila (brez knjig), književnost se ni razvijala, ni več enotnega jezika - cepitev na narečja
- Od l. 1672 do sredine 18. stol. res govorimo o baroku:
  - Vdor tuje operne hiše
  - Književnost ostaja pod okriljem cerkve
  - Prevodi, čustvene pesmi, pridige
  - Dramatika: Škofjeloški pasijon
- V jeziku je precej besed iz italijanskega in nemškega besedišča
- Vokalna redukcija – izpuščanje samoglasnikov
- Jezik je izumetničen, preobložen, besedni pomeni so nejasni, prispodobne zapletene
- 689 – Slava vojvodine Kranjske – Valvasor